

Paul Hammerich: *Fred og nye farer*. (Gyldendal, 1976). 599 s.

Dette er 1. del af »En Danmarkskronike 1945–72«, der skal blive på tre bind. Det første dækker perioden 1945–1953; det er velskrevet, fængslende og velillustreret. Efter forordet – som er meget gennemtænkt – vil værket dække to dele af historien: det, der optog sindene i perioden, og de »begivenheder og forløb, der påvirkede samfundsgangen og var med til at ændre udviklingen«. Videre hedder det, at bogen ville være blevet anderledes, hvis forfatteren havde været jøde eller arbejder eller kvinde; dette afsnit slutter med sætningen: »Først når man er sig sin subjektivitet bevidst, bliver håndværket hæderligt«.

Disse programmerklæringer har bogen lidt svært ved at leve op til. Først subjektiviteten, håndværket bliver ikke hæderligt blot af at erkende den. Når det skal være en Danmarkskronike, så er det ikke nok at erklære, at man er »udgået af et velbjerget embedsmandsmiljø på Frederiksberg«; det påhviler forfatteren at søge at skildre også jyden, arbejderen og kvinden, og når det skal være en Danmarkskronike, må den også i omtalen af det, »der var samtaler og optog sindene«, søge et videre udsyn end det, man har fra Politikens vinduer mod Rådhuspladsen.

Når det endelig gælder at behandle det, som påvirkede samfundsgangen, ja da må det siges undervejs, hvad der var det ene, og hvad der var det andet. Side 159–182 behandles Inger Merete Nordentoft-sagen; men læseren får ikke at vide, om den blot var en nyhed dengang, eller om den betød noget for den fremtidige udvikling i synet på den ugifte moder. Kapitlet har i øvrigt også afsnit om spanskkrøer i skolen og manglende seksualoplysning på Komtesse Moltkes Pigeskole. Fremstillingen var ikke blevet ringere af, om det hele var sat i relation

til den almindelige pædagogiske udvikling og med et par linier tilbage til mellemkrigstiden. Det havde vel også været rimeligt her, hvor der tales om de erotiske erfaringer på Østerbro og i Ordrup, at sætte dette i relief til antallet af fødsler uden for ægteskabet (7–8 pct. mod tidligere 9–10 pct.) og til antal gravide brude (ca. 25 pct. af de brude, der fødte i ægteskabets første 9 måneder).

Disponeringen og »hvad der er med eller ikke med« virker lidt tilfældig. Det politisk betonedede stof fylder godt 200 sider, sporten 45, Lander-sagen 40, mens der næsten intet er om landbruget, industrien eller arbejdsløsheden. Der er adskillige sider om person-intrigerne i den københavnske dagspresse, men egentlig meget lidt om den danske presses samfundsfunktioner. Forfatteren er selv klar over, at pressens behandling af kaptajn Kurt Carlsen på det synkende skib var en proportionsforvridning; men det havde næppe været nødvendigt at ofre 6–7 sider på at gennemgå historien, når der åbenbart ikke er blevet plads til noget om dansk søfarts store udvikling i perioden. Det er så tydeligt, at stofudvalget har været præget af journalistens behov for ud af Politikens journalistisk udvalgte stof at udvælge det journalistisk bedste. Det turde også være meningsløst at give en hel side til historien om en kontormands bedragerier i Tjipstjenesten, selv om han var Steinckes svigersøn. Lidet rimeligt virker det ligeledes med fire sider om forfatterens oplevelser blandt danske journalister ved kroningsfestlighederne i London i 1953.

Det udprægede københavnske har været nævnt. Det topper et par steder. I 1948 havde Hedtoft set nogle grønlandske fangere illustrere deres sang med håndbevægelser; disse var, som Hammerich skriver, så levende, »at selv en århusianer forstod meningen«. Hvilken udsøgt uartighed over for en af landets store statsmænd, og hvilken bornerthed

hos en forfatter, der ikke kan holde sammen på sine synspunkter. Det sidste ser vi side 168, hvor en pige i Ordrups 2. G. bliver bortvist, fordi hun er svanger (det skete i øvrigt også i Århus i 30'erne, at en gymnasiepige kom galt af sted, men uden disse følger); her passer det forfatteren at vise snæversynet i hovedstaden. Alligevel ser det ganske anderledes ud s. 221 under omtalen af Ole Palsbos film »Diskret ophold«, der handler »om den ugifte mor i et uforstående landbomiljø«; sådan skal det netop se ud fra Rådhuspladsen, og så drejer filmen sig i virkeligheden om, at heltinden Jytte flygter fra et københavnsk embedsmands-hjem til et forstående landbomiljø.

Som alle, der skriver for videre kredse, har Paul Hammerich formentlig også stået over for problemet: hvor meget skal jeg forklare? I det stykke gælder det, at en del læsere må føle sig solgt. Det siges om filmen »Ditte Menneskebarn«, at den blev forbudt i Amerika; men der gives ingen forklaring. Sangen »Stil nu ind på de danske stationer« omtales også uformidlet, henlagt til perioden o. 1950 (og så var den vistnok tilmed noget, der hørte 30'erne til som kendingsmelodi for Louis Preils danseorkester). Eller et begreb som sofacyklen – hvem i den yngre generation ved, hvad det var – bedre bliver det ikke af, at der står, den blev skabt af den benzinfattige tid, når virkeligheden er, at den hørte 30'erne til og allerede var på retur, da krigen kom. Et andet sted citeres Simon – hvem er nu det? (Politikens sportsreporter).

Der er givetvis en hel del læsere, som føler sig ladt i stikken, fordi meget i bogen er indforstået københavnsk; men til gengæld kan vi andre glæde os over at kunne følge med. Det kniber ganske vist, når det s. 349 siges, at direktør i Købmandsforeningerne, dr. phil. Bent Schultzers overtagelse af professoratet i filosofi betød, at nu gjaldt det ikke formel logik, men reel materialisme. Sådan er det nu

svært at opfatte Schultzers filosofi; men måske er det hele en vittighed.

Der er påfaldende få fejl i den store datarige bog, og når alt det andet er sagt ovenfor, står dog tilbage, at det er en bog, man læser med glæde og spænding. Det er lykkedes at fastholde og udvælge en række væsentlige begivenheder og tendenser; men bogen har utvivlsomt mest bud til den del af befolkningen, som selv har oplevet perioden. Og så er den i mindre grad historieskrivning; i den henseende mangler den strukturering, tolkning og lange linier.

Vagn Dybdahl

Klaus Jørgensen: Hjælp fra Danmark. En studie i dansk u-landspolitik 1960–71. (Odense Universitetsforlag, 1977). 440 s.

Samtidshistorikeren Klaus Jørgensen har med det foreliggende arbejde taget grundigt fat på et oplagt emne: den danske u-landspolitik. Bogen, der behandler den danske u-landshjælp frem til begyndelsen af 1970'erne, koncentrerer sig om den bilaterale hjælp i 1960'erne (tidsmæssigt afgrænset af loven om teknisk samarbejde med udviklingslandene af 19. marts 1962 og loven om internationalt udviklingsarbejde af 10. juni 1971 – begge love findes aftrykt i bogens appendiks B).

At emnet er oplagt, skyldes dels, at spørgsmålet om, hvorledes de udviklede lande skal forholde sig til den øvrige verden, er blevet stedse mere påtrængende, dels – og ikke uden sammenhæng hermed – at u-landsbistanden, der udgør et ikke uvæsentligt element i udenrigspolitikken, er genstand for en omfattende offentlig debat både herhjemme og i udlandet og dermed er præget af en betydelig større åbenhed end andre udenrigspolitiske spørgsmål. Alligevel går forfatteren til opgaven med »alvorlige betænkeligheder«, og det kan man ikke